

DECIZIE

20 mai 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios
administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Dumitru Mardari
Nicolae Craiu

examinând recursul declarat de BC "Pro Credit Bank" SA,
în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către BC "Pro
Credit Bank" SA împotriva Aramă Liliesi și lui Aramă Grigore cu privire la
încasarea datoriei din contul bunurilor gajate,
împotriva deciziei din 05 septembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin
care a fost admis apelul declarat de Aramă Lilia și modificată hotărârea din 27
noiembrie 2018 a Judecătoriei Drochia (sediul central),

c o n s t a t ă :

La 18 august 2016, BC "Pro Credit Bank" SA a înaintat în instanța de
judecată cerere împotriva Aramă Liliesi și lui Aramă Grigore cu privire la încasarea
datoriei.

În motivarea acțiunii a indicat, că prin contractul de credit
nr.18001692/18002592 din 28 mai 2012, modificat și completat prin Acordul
adițional nr.1 din 30 octombrie 2014 (pentru evidență internă
nr.18001692/44028445), BC "ProCredit Bank" SA a acordat pârâtei Aramă Lilia
un credit în sumă de 310 000 de lei pe un termen de 60 luni, pentru refinanțarea
creditului la BC "Mobiasbancă-Groupe Societe Generale" SA.

Executarea corespunzătoare a obligațiilor debitorilor de bază asumate prin
contractul de credit cu modificările ulterioare, sus menționate a fost asigurată prin
constituirea următoarelor garanții: bun imobil - teren pentru construcții, cu numărul
cadastral XXXXX, cu suprafața de 0,0635 ha, inclusiv casă de locuit individuală
cu numărul cadastral XXXXX cu suprafața de 75,7 m², garaj cu numărul cadastral
XXXXX, cu suprafața de 24,3 m², construcție accesorie cu numărul cadastral
XXXXX, cu suprafața de 38,0 m², construcție accesorie cu numărul cadastral
XXXXX, cu suprafața de 6,6 m², construcție accesorie cu numărul cadastral
XXXXX, cu suprafața de 75,7 m², situat pe adresa or. XXXXX, str. XXXXX,
evaluat de către părți la prețul de gaj în sumă de 350 000 de lei, care aparține cu

drept de proprietate Aramă Lilieii.

Executarea corespunzătoare a obligațiilor Aramă Lilieii asumate prin contractul de credit menționat a fost asigurată cu fidejusiunea debitorului Aramă Grigore, conform contractului de fidejusiune din 28 mai 2012. Fidejursorul garantează cu întreg patrimoniul lui prezent și viitor, inclusiv veniturile ce se vor realiza din orice activități, executarea în mod solidar cu debitorul, a obligației de rambursare la scadență a creditului și achitării dobânzii aferente acestuia, cât și a altor sume datorate de către debitor în baza contractului de credit.

În conformitate cu contractul de credit menționat, pârâta Aramă Lilia s-a obligat să ramburseze creditele conform graficului de achitări indicat în anexa nr. 1 la contractul de credit, care este parte integrantă a acestuia.

Ca rezultat al neachitării lunare, la 07 decembrie 2015, în adresa debitorilor a fost expediată notificarea nr.11801, prin care aceștia au fost informați despre încălcarea prevederilor contractuale și a fost solicitată achitarea restanțelor acumulate, precum și rambursarea anticipată a sumei integrale a creditului, a dobânzii aferente și a penalităților calculate. În termenul stabilit datoria nu a fost achitată și nici nu au fost întreprinse careva acțiuni în scopul stingerii cel puțin parțiale a datoriilor acumulate.

Conform art. VI din contractul de credit, în cazul neachitării în termen de către debitor a plăților lunare conform graficului de rambursare, BC "ProCredit Bank" SA va calcula o penalitate în mărime de 0,5% din suma neachitată pentru fiecare zi de întârziere.

La 31 martie 2016, reclamanta a înregistrat la OCT Drochia preavizul privind executarea dreptului de ipotecă nr. 10-560. Pârâților le-a fost solicitată transmiterea benevolă a bunurilor gajate, însă somația a fost ignorată. În termenul acordat de către reclamantă pentru transmiterea benevolă a bunurilor gajate, cerințele creditorului gajist nu au fost executate, iar datoriile nu au fost achitate.

Astfel, la situația din 06 iulie 2016, suma datoriilor acumulate conform contractului de credit nr.18001692/18002592 din 28 mai 2012, cu modificările ulterioare, a constituit 240 779,68 de lei, inclusiv: 161 561,24 de lei – soldul creditului rămas; 25 645,10 de lei - dobânda neplătită aferentă creditului; 53 573,34 de lei - penalitatea calculată conform prevederilor contractului de credit.

În fața instanței de judecată BC "Pro Credit Bank" SA, pe parcursul examinării cauzei majorând cuantumul pretențiilor, a solicitat încasarea în mod solidar de la Aramă Lilia și Aramă Grigore a datoriei acumulate în mărime totală de 421 616,21 de lei și a cheltuielilor de judecată suportate în mărime de 12 648,48 de lei.

La fel, a solicitat ca executarea hotărârii să fie efectuată din contul bunurilor gajate, prin deposedarea Aramă Lilieii și transmiterea silită în posesiunea BC "Pro Credit Bank" SA a terenului pentru construcții, inclusiv casă de locuit individuală, garaj, construcție accesorie cu suprafața de 38,0 m², construcție accesorie cu suprafața de 6,6 m², construcție accesorie cu suprafața de 75,7 m², cu scopul înstrăinării și achitării datoriei acumulate cu dispunerea evacuării tuturor bunurilor și persoanelor ce se află în bunul imobil nominalizat.

Prin hotărârea din 27 noiembrie 2018 a Judecătoriei Drochia (sediul central), acțiunea civilă a fost admisă integral.

A fost încasat în mod solidar de la Aramă Lilia și Aramă Grigore în beneficiul

BC "Pro Credit Bank" SA datoria în mărime de 421 616,21 de lei.

A fost dispusă executarea hotărârii din contul bunurilor gajate, prin deposedarea Aramă Liliesi și transmiterea silită în posesiunea BC "ProCredit Bank" SA a bunurilor gajate.

A fost dispusă evacuarea forțată a Aramă Liliesi și lui Aramă Grigore cu tot cu membrii familiei sale și tuturor bunurilor din imobilul menționat.

A fost încasat în mod solidar de la Aramă Lilia și Aramă Grigore în beneficiul BC "ProCredit Bank" SA cheltuielile de judecată în mărime de 20 298,49 de lei, compuse din 12 648,49 de lei cu titlu de taxa de stat și 7 650 cu titlu de cheltuieli pentru asistență juridică.

În motivarea soluției sale prima instanță a reținut că, între părți, în baza unui contract sinalagmatic, a avut loc un raport obligațional, în care fiecare din părți avea obligații reciproce. Astfel, reclamanta și-a executat cu bună-credință obligațiile, fapt confirmat prin probatoriul prezentat de părți și administrat de instanță, iar pârâții au acumulat o datorie ce urmează a fi încasată în beneficiul reclamantei.

Prin decizia din 05 septembrie 2019 a Curții de Apel Bălți, a fost admis apelul declarat de Aramă Lilia și modificată hotărârea din 27 noiembrie 2018 a Judecătorei Drochia (sediul central) prin micșorarea sumei datoriei încasate în mod solidar de la Aramă Lilia și Aramă Grigore de la 421 616,21 de lei la 134 561,24 de lei.

Pentru a decide astfel instanța de apel a reținut că, în ședința instanței de apel reprezentantul băncii reclamante a prezentat descifrarea calculelor actualizate a datoriei, ținându-se cont de achitățile efectuate până la 15 august 2019, datoria finală rămânând 134 561,24 de lei, sumă pe care instanța de apel a acceptat-o.

La 05 decembrie 2019 (prin oficiul poștal), BC "ProCredit Bank" SA a declarat recurs împotriva deciziei din 05 septembrie 2019 a Curții de Apel Bălți, solicitând casarea acesteia cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a indicat că instanța de apel la pronunțarea deciziei a interpretat eronat legea.

Prin încheierea din 19 februarie 2020 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de către BC "Pro Credit Bank" SA a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Instanța de recurs constată că, decizia recurată a fost pronunțată la 05 septembrie 2019, expediată părților la 09 octombrie 2019 (vol. I, f.d. 251), recepționată de recurentă la 15 octombrie 2019 (vol. I, f.d. 253), astfel recursul declarat la 05 decembrie 2019 a fost depus cu respectarea termenului indicat la art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă.

În corespundere cu art. 444 al Codului de procedură civilă, recursul s-a examinat fără înștiințarea participanților la proces. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererile de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În plus, recurenta și intimații au avut ocazia să își prezinte poziția în scris și

să răspundă la concluziile părții adverse. (*mutatis mutandis*, cauza Auza Vilho Eskelinen și alții vs. Finlanda, hotărârea din 19 aprilie 2007, § 72 – 75)

Subsidiar, în § 26 – 27 ale deciziei Curții Constituționale nr. 95 din 19 decembrie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 444 al Codului de procedură civilă, Curtea a statuat că în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacră verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile articolului 6 din Convenție chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitate să se exprime în fața sa, în persoană. Iar, în esență nu este afectat accesul liber la justiție.

Verificând hotărârea contestată în raport de criticile formulate, în limitele controlului de legalitate și temeiurilor de drept invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de BC ”Pro Credit Bank” SA întemeiat și care urmează a fi admis, casată decizia recurată cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Pe parcursul examinării cauzei în fazele procesuale anterioare s-a constatat cu certitudine că, temei pentru intentarea prezentei acțiuni a constituit un contract de credit semnat la 28 mai 2012 (cu modificările ulterioare), în temeiul căruia BC ”ProCredit Bank” SA a acordat pârâtei Aramă Lilia un credit în sumă de 310 000 de lei pe un termen de 60 luni, pentru refinanțarea creditului la BC ”Mobiasbancă-Groupe Societe Generale” SA. Executarea obligațiilor asumate de Aramă Lilia prin contractul menționat supra a fost asigurată prin ipotecă asupra mai multor bunuri imobile și printr-un contract de fidejusiune semnat cu Aramă Grigore la 28 mai 2012.

Deși prima instanță examinând fondul cauzei a hotărât admiterea integrală a pretențiilor Băncii, instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii atacate, a reținut declarațiile apelantei-intimate Aramă Lilia și calculele prezentate de Bancă care confirmă că la 15 august 2019 datoria de bază constituie suma de 134 561,24 lei, și a decis micșorarea sumei încasate în limitele sumei prezentate de Bancă.

Totuși, în recursul formulat BC ”Pro Credit Bank” SA a menționat că pe lângă înscrisurile care confirmă circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale, în ședința instanței de apel reprezentantul Băncii a oferit explicații de rigoare referitoare la suma datoriei restante precum și la alte sume cum ar fi dobânda, penalitatea și cheltuielile de judecată, însă instanța de apel a reținut doar o parte din explicații.

Așadar, instanța de recurs pentru a elucida aspectele abordate, va raporta circumstanțele prezentate la criticile invocate de BC ”Pro Credit Bank” SA și va trebui să se asigure că, în cazul de față Curtea de Apel Bălți, a îndeplinit condiția unei examinări efective și a oferit un răspuns specific și explicit mijloacelor hotărâtoare pentru rezultatul procesului (a se vedea, *în contrast*, Lebedinschi vs. Moldova, hotărârea din 16 iunie 2015, § 31, 35 – 36; cauza Nichifor vs. Moldova,

hotărârea din 20 septembrie 2016, § 29 – 31).

Potrivit art. 373 alin. (5) al Codului de procedură civilă, instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel, iar conform prevederilor art. 390 alin. (1) lit. e), f) al aceleiași legi, decizia instanței de apel trebuie să conțină: motivele concluziilor instanței de apel și referirea la legea guvernantă; concluziile instanței de apel în urma examinării apelului.

În cadrul dreptului la un proces echitabil se analizează dreptul oricărei părți în cadrul unei proceduri judiciare de a prezenta instanței observațiile, argumentele și mijloacele sale de probă, coroborat cu dreptul fiecărei părți ca aceste observații și argumente să fie examinate în mod efectiv. Cu privire la aceste aspecte, obligația instanței de motivare a deciziilor sale este singurul mijloc prin care se poate verifica respectarea lor.

Conform jurisprudenței CEDO, noțiunea de proces echitabil presupune ca o instanță internă care nu a motivat decât pe scurt hotărârea sa să fi examinat totuși în mod real problemele esențiale care i-au fost supuse, și nu doar să reia pur și simplu concluziile unei instanțe inferioare (cauza Helle vs Finlanda, hotărârea din 19 decembrie 1997). Deși articolul 6 § 1 din Convenție nu obligă instanțele de judecată să ofere răspunsuri detaliate la toate argumentele invocate, totuși din hotărâre trebuie să reiasă clar că elementele esențiale ale cauzei au fost examinate (cauza Taxquet vs. Belgia [MC], nr. 926/05, § 91, CEDO 2010).

În pofida acestor fapte, instanța de apel la pronunțarea asupra argumentelor din apelul depus de Aramă Lilia, urma în conformitate cu prevederile legii să se dedice unei analize efective a temeiurilor, argumentelor și propunerilor de probatoriu în raport cu explicațiile celorlalte părți și probatorului propus de acele părți, fără a prestabili relevanța acestora.

În cazul de față, instanța de apel a evitat să examineze explicațiile recurente referitoare la faptul că, deși datoria născută din contractul de credit s-a micșorat în urma unor achitări curente, celelalte sume (dobânda și penalitatea) nu au fost modificate (vol. I, f.d. 242).

Așadar, prin lipsa examinării temeiniciei argumentelor invocate mai sus, se constată că instanța de apel a dat dovadă de un formalism excesiv în această parte. Or, prin prisma principiului contradictorialității și egalității în arme, instanța de apel era obligată să asigure un echilibru just a intereselor ambelor părți implicate în proces. În esență, motivarea Curții de Apel Bălți a pus într-o situație de dezavantaj Banca față de adversarii săi (a se vedea cauza Donadze vs. Georgia, hotărârea din 7 martie 2006, § 35 – 36).

Constatând toate cele relatate supra, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, conturează o opinie tendențioasă a instanței de apel de reținere și însușire a motivării din hotărârea primei instanțe, a argumentelor apelantei-intimate Aramă Lilia, fără a da o apreciere tuturor probelor în ansamblu, fără a răspunde la toate temeiurile invocate de părți, ignorând nemotivat unele afirmații și situații certe sau cel puțin nemotivând prevalarea unor circumstanțe, pe care s-a bazat soluția emisă, asupra celorlalte probe existente la dosar.

În atare situație, instanța de recurs apreciază că BC "Pro Credit Bank" SA nu i-a fost asigurat dreptul de acces la o instanță și dreptul de a fi auzit combinat cu dreptul la un recurs efectiv. De fapt, în cazul când există suspiciuni privind

încălcarea echității procedurii din perspectiva art. 6 §1 din CEDO, rezultă că recurenta nu a reușit să pună în discuție în fața instanțelor toate observațiile și raționamentele pe care le considera necesare în vederea apărării punctului ei de vedere (cauza Blücher vs. Republica Cehă, hotărârea din 11 ianuarie 2005, cauza Carmel Saliba vs. Malta, hotărârea din 29 noiembrie 2016, § 65).

În acest sens, Colegiul lărgit reamintește că în jurisprudența sa, Curtea Europeană a precizat că dreptul de a fi auzit în combinație cu dreptul la un recurs efectiv sunt în primul rând chestiuni de reglementare în dreptul intern și este în principiu, competența instanțelor să evalueze motivele de admisibilitate a unei cereri de acest tip (cauza Doorson vs. Olanda, hotărârea din 26 martie 1996).

Considerațiile de mai sus sunt suficiente pentru a stabili că erorile judiciare analizate în speță sunt esențiale și nu pot fi corectate în această fază. Or judecarea recursului, exercitat conform rigorilor impuse de art. 432 alin. (1) al Codului de procedură civilă, are caracter devolutiv numai pentru problemele de drept material și procedural.

În acest caz, art. 442 al Codului de procedură civilă prevede că în ordine de recurs nu pot fi administrate probe noi, ceea ce consolidează poziția susmenționată. Așadar, omisiunea instanței de apel de a aprecia toate probele în ansamblu, precum și de a constata relevanța argumentelor recurentei BC "Pro Credit Bank" SA conduce inevitabil la încălcarea garanțiilor unui proces echitabil, din moment ce observațiile Băncii, într-un mod efectiv, nu au fost analizate.

Prin urmare, ținând cont de faptele din speță, de argumentele părților și de constatările de mai sus, Colegiul judiciar consideră că a examinat principalele întrebări juridice puse în cerere și că nu este necesar să se pronunțe separat în privința motivelor invocate în recursurile formulate.

Acestea, în esență, nu au forță juridică de a influența prezenta soluție pe caz și relevanța lor va putea fi supusă unei aprecieri juridice la o nouă rejudecare a cauzei (a se vedea, *printre alte autorități*, cauzele Kamil Uzun vs. Turcia, hotărâre din 10 mai 2007, § 64; Centrul pentru Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu vs. România (Marea Cameră), din 17 iulie 2014, § 156).

Astfel, din considerentele arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat, de a casa decizia din 05 septembrie 2019 a Curții de Apel Bălți, iar reținând că erorile procedurale admise nu pot fi corectate de instanța de recurs, cauza urmează a fi remisă la rejudecare, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța urmează să examineze speța în întregime în cadrul unor proceduri noi, în vederea respectării dreptului părților la un proces echitabil, în special, în partea aprecierii juridice a observațiilor lăsate fără răspuns (a se vedea, *spre exemplu* impactul considerentelor instanței de recurs la o nouă reexaminare, cauzele Victor Harovschi vs. Moldova, hotărâre din 18 noiembrie 2008; Dimitar Yordanov vs. Bulgaria, hotărâre din 6 septembrie 2018, § 52 - 53).

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de BC "Pro Credit Bank" SA.

Se casează decizia din 05 septembrie 2019 a Curții de Apel Bălți emisă în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de BC "Pro Credit Bank" SA împotriva Aramă Liliei și lui Aramă Grigore cu privire la încasarea datoriei din contul bunurilor gajate și se remite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Dumitru Mardari

Nicolae Craiu